

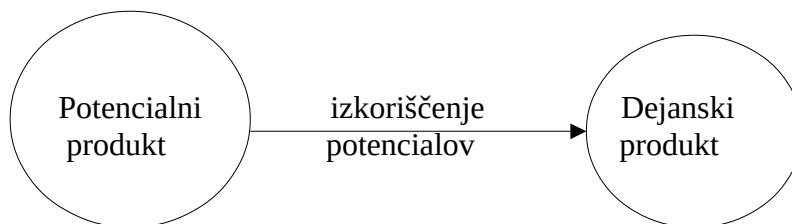
MAKROEKONOMSKE TEORIJE

Makroekonomska teorije so vede različnih teoretikov ekonomske znanosti, ki poskušajo uzakoniti določeno dogajanje. Teorije se med seboj precej razlikujejo, saj nekateri avtorji zatrjujejo, da vse ekonomske probleme reši zakon trga (ponudba, povpraševanje) medtem ko drugi zagovarjajo poseg države v ekonomske dogodke. Posamezni avtorji poudarjajo sociološki vpliv ekonomije, medtem ko drugi le gospodarski vpliv, kar pomeni razdeljevanje dobrin in njihovo vrednotenje. Običajno so te teorije nastale kot posledica velikih gospodarskih sprememb (industrializacija, informatizacija) ali pa kot posledica gospodarskih kriz.

NARODNO GOSPODARSTVO

Ekonomika narodnega gospodarstva je posebna veja makroekonomske vede, ki preučuje delovanje ekonomskih zakonitosti v gospodarstvu določene družbe, za razliko od makroekonomije, ki preučuje ta zakonitosti globalno (svetovno).

POTENCIALNI IN DEJANSKI PRODUKT

POTENCIALNI PRODUKT predstavlja možnosti družbenega razvoja v ekonomskem smislu. Med te dejavnike potencialnega produkta prištevamo:

- **prebivalstvo**-je velikega pomena, ker vpliva na potencial iz dveh vidikov, kot proizvajalci produkta in kot porabniki produkta
- **naravo bogastvo**-surovine kot so premog, les... pomanjkanje teh virov pomeni za družbo slabe možnosti na začetku razvojne poti
- **proizvedeno družbeno bogastvo**-(ustvarja ga družba) to je vso blago, ki nastane s človeškim delom. Lahko jo v potrošnji ali v proizvodni obliki (ustvari produkte)
- **tehnologija**-pomeni način izkoriščanja in proizvodnje dobrin naravnih bogastev. Na vrh to vplivajo inovacije in izumi v posamezni družbi. Vpliv tehnologije je zelo pomemben, saj lahko z istim številom ljudi ob enaki količini naravnih bogastev ustvari več produktov

DEJANSKI PRODUKT je vedno manjši od potencialnega in je odvisen od ekonomskega sistema, kot ljudi od ekonomske politike določene družbe.

BRUTO DOMAČI PROIZVOD – BDP

BDP- je glavno merilo medsebojnih uspešnosti med državami. Izraža produkt v enem letu. Je skupna vrednost proizvedenih dobrin in storitev določenega narodnega gospodarstva. BDP je politična kategorija končnega stanja produkcije v gospodarstvu. Hkrati postaja BDP splošno merilo medsebojnega primerjanja narodnih gospodarstev. Organizacija združenih narodov OZN, ima BDP za kriterij dodajanja pomoči državam članicam.

Glavni problem BDP-ja je še vedno njegovo različno interpretiranje. Ker ekonomska stroka še ni popolnoma zedinila BDP-ja, BDP pove uspešnosti gospodarstva v časovnem obdobju,

kakor tudi med primerjavami z drugimi državami. Za časovno uspešnost se smatra vsakoletno naraščanje absolutne vrednosti BDP-ja. Zaposlenost BDP-ja se uvršča v dejstvo kako ga pravilno izmeriti. Pri merjenju obstaja nekaj metod.

METODE MERJENJA BDP-JA:

- **osebna metoda**- po tej metodi ugotavljamo BDP tako, da se seštejejo dohodki lastnikov primarnih produkcijskih faktorjev(delo in kapital) ter dohodki države.Da pridemo do bruto dohodkov dela je potrebno izračunati absolutno vrednost vseh plač in drugih dohodkov ki so bili pridobljeni s pomočjo dela prebivalstva. Bruto vrednost dohodkov od kapitala se izkorišča v obliki amortizacije in različnih dobrin. Bruto prihodki so davki, ki jih je država pobrala v času enega leta.
- **metoda merjenja izdatkov**-ta temelji na merjenju velikosti posameznih kategorij končne uporabe in skupni seštevek enačbe do absolutne vrednosti BDP-ja.

$$Y=C+Bi+G+(X-M) - \text{osebna poraba}$$

C-pomeni osebna poraba v narodnem gospodarstvu

Bi-investicije- vrednosti porabe namenjene v širjenje produkcije

G-poraba države- denar s katerim država plačuje zanjo opravljene storitve(proračun)

X-eksport produktov narodnega gospodarstva- izvoz

M-import produktov iz drugih narodnih gospodarstev- uvoz

- **realna metoda merjenja**- temelji na ugotavljanju bruto vrednosti proizvodov vseh podjetij narodnega gospodarstva. Od te vrednosti je potrebno odšteti vmesno porabo produktov. Največja vrednost vmesne porabe v podjetju predstavljajo materialni stroški proizvodnje.

Izračun BDP-ja določeni državi uradno računajo statistične službe, ki jih država pooblasti. Pri tem izračunu se upošteva statistična napaka reda velikosti nekaj odstotkov. Te službe morajo biti neodvisne institucije.

PROBLEMI PRI MERJENJU BDP-JA:

- **problem primerjave**-ker so posamezne države zelo različne glede števila prebivalstva, velikosti, je primerjava absolutne vrednosti nesmiselna. Da bi bila ta primerjava možna je potrebno BDP izračunati na posameznega prebivalca. Države ,ki imajo velik produkt na posameznika so običajno v Evropi, S Ameriki.Države z majhnim BDP-jem na prebivalca pa najdemo v Afriki, J Ameriki in Aziji.
- **problem denarnih valut**-ker so vrednosti izražene v narodnih valutah, jih med seboj ni možno primerjati, zato uveljavlja enotno vsoto USD(dolar). Pri pretvarjanju na enotno valuto pa nastane problem valutnega razmerja med dolarjem na domačo valuto. Največji BDP na posameznih merjenj v dolarjih znaša nekaj 10000 dolarjev, najmanjši pa znaša nekaj 10 dolarjev. Naša država ima približno 12 do13000 dolarjev na prebivalca, kar je zgornji srednji razred.
- **siva ekonomija**-predstavlja del produkcije, ki jo država nadzoruje s pobiranjem davkov, zato njena vrednost ni zmedena v BDP-ju. Njeno vrednost v celotni ekonomiji lahko predstavlja stroškov do nekaj 10%, medtem ko v manj razvitih državah pretežno del ekonomije(ekonomija, ki ni državno zmedena).Slovenija ima 10% stroškov.
- **različne metode**-še vedno ni standardizirana in enotno uporabljena metoda za vse države, zato lahko pri različnih metodah pride do različnih vrednosti. Take primerjave med državami niso možne, lahko pa so ustrezne, časovno pa tudi niso možne.

Izračun BDP-ja omogoča družbi, da ugotavlja svojo gospodarsko uspešnost glede na minula leta in glede na druge družbe.Konstantna časovna rast BDP-ja še ne pomeni neuspešnost. Enako za primerjavo s posamezno družbo. Absolutni uspeh države je, če jo primerjamo globalno in tudi časovno.